

Ahlaki Kötülük

“Kötü, aldatmacalar kullanır!(...) Ya sürek avındaki şeytan güruhu, beni dosdoğru iynin içine sürerse? (...) Kötü, iyiyi tanır ama iyi kötüyü tanımaz. (...) Şeytani olan, iynin suretine bürünür bazen, hatta bütünüyle onun vücuduna yerleştirir kendisini. Eğer bu gerçek bana gizli kalırsa, hiç kuşkusuz yenik düşerim, çünkü böyle bir iyi, gerçek iyiden daha ayartıcıdır.”

Franz Kafka (1883-1924).

Bu deyişle ünlü yazar Kafka ahlaki kötülüğe dikkat çekerek **“her olayın sonuçlarını düşünerek ölçülü davranma”** ilkesine dikkat çekmektedir.

Etik ve ahlak kavramları, günlük konuşmada aynı anlamda kullanılıyorsa da, sosyal bilimcilere göre, **etik**, doğru ve yanlış davranışların kuramsal yönünü; **ahlak** ise bunun hayata geçirilişini, pratiğini ve sergilenen davranışları ifade eder.

Süryani kültürüne göre, iyi insan, kötüyü/kötülüğü bildiği ve onu yapmaya muktedir olduğu halde yapmayandır. İyilikse, ilahi değerlere organik bir bağla bağlı olan saf-temiz düşünce halidir. Yaratılış gayesi ile insan arasındaki ahengi koruyan ruhani enerjidir. Hayatta esas olan bu ahengin korunması ve bozulmamasıdır. Bu ahengin korunması ve bozulmaması için birbirimize sadece daha iyi sözler ve daha iyi eylemler değil; aynı zamanda daha iyi niyetler ve daha iyi düşünceler borçlu olduğumuzu unutmamalıyız. Ünlü sosyolog/filozof Eric Fromm (1900-1980) iyi insan vasfını şöyle tanımlıyor: **“İyi insan, aklından hiç kötülük geçirmeyen değildir. İyi bir insan, her türlü kötülüğün farkında olup, buna rağmen bilinçli olarak iyiliği tercih eden insandır.”**

Bu bağlamda en az bencillik kadar diğerkâmlığın da yaygınlaşabilmesi, insanların kendilerine yapılmasını istedikleri şeyleri başkalarına yapmaları, kendisine yapılmasını istemedikleri şeyleri de başkalarına yapmadıkları bir yaşam kurmanın en kolay yolu ahlaklı iyi bir insan olmaktan geçer.

Toplumsal yaşamda iyiliğin ayakta kalması, herkesin ama herkesin **“ahlakın bir parçası”** olarak iyiliği gözetmesine bağlıdır. Bu da erdemli olmayı ve erdemliliği gerektirir. **“Erdem ilkesi”**, insanı aşırılıklardan koruduğu gibi, sürekli iyiye, doğruya, adalete, vicdana, güzele, ölçülülüğe yöneltir. Ünlü yazar Goethe'nin dediği gibi, **“İnsan kendini yalnızca insanda tanır”**.

Ahlaki kötülük ise, iyi niyet taşımayan bunun karşıtı hal ve durumdur. Art niyetle bilerek yapılan tercihlerin, ihmallerin, kasıtlı davranışların verdiği zarar ve ıstırap ahlaki kötülüğün özünü oluşturur. Zarar verici sapma davranışlarla haksızlık ve mağduriyet doğuran, insanın huzurunu ve toplumun istikrarını bozan her türlü yıkıcı söz, davranış ve faaliyet, ahlaki kötülük anlamına gelir. Bunun temel kaynağı da, bencilliktir. Erdem ve düşünce yoksunluğudur.

Kötü olduğı bilindiğı halde kasıtlı olarak takınılan (veya neden olunan) tutumlar, bilerek yapılan eylemler, ihmalkâr yaklaşımlar ve bu nedenle oluşan bütün mağduriyetler ahlaki kötülük anlamına gelir. Başka bir deyişle, iyi ve gerekli olduğuna inanıldığı halde özellikle veya dikkatsizlik sonucu yapılmayanlar, yapılmaması gerektiğı halde bilinçli niyet/söylem/eylemle maddi-manevi zarar ve hasar bırakan davranışlar da ahlaki kötülüktür. İnsan ve diğer canlılar üzerinde, kasıtlı ya da ihmal sonucu oluşan acılar; keyfilik ve kayıtsızlık sonucu meydana gelen kötülükler de bu kapsam içinde değerlendirilir. Sabırsızlık, aşırı öfke, kör edici tutku, güç arayışı, güç tutkusu, bencillik, kıskançlık, dışlama, inatçılık, kibir, kin, gurur, fesat, fitne, iftira, dedikodu, hakaret, hor görme, emek dâhil her türlü hırsızlık, yalan, rüşvet, sömürü, istismar, aşırı güven, gösteriş, açgözlülük, şehvet, isyankârlık, sahtekârlık, tamahkârlık, karalama, intikam hırsı, çekememezlik, koğuculuk/kovuculuk, nefret, acımasızlık, adaletsizlik, görevi kötüye kullanma, aldatma, manupülasyon, zulüm, insan onurunu rencide eden her türlü olumsuz tutum, garazlı ve sapık düşünceye bağı davranışlar ahlaki kötülüğün belli başlı virüsleridir.

Ahlaki kötülük, insanın ruhsal ve sosyal sağığını bozan bir virüs gibi olsa da, ona karşı, tıpkı bulaşıcı virüslerle yapılan mücadelenin mantığı geliştirilirse, döngüdeki dengenin, huzurun ve istikrarın gücü artacaktır.

Yusuf Beğtaş